
Leder

En tilltagande lärarbrist

Bristen på lärare är ett problem i nästan alla europeiska länder. I det här numret får vi en bild av läget i tre av dessa. De tre artiklar i detta nummer som handlar om lärarbrist är alla skrivna inom ramen för det tvärnationella, jämförande forskningsprojektet WATSup (What about teacher shortage?) som är ett samarbete mellan forskare från Danmark, Sverige och Tyskland. I projektet undersöks och jämförs lärarbristen, dess orsaker och möjliga lösningar i respektive land.

En jämförelse av innehållet i de tre artiklarna visar att lärarbristen är ett större problem i Sverige och Tyskland än vad den är i Danmark. Tilläggas bör att lärarbristen i Tyskland varierar mellan olika delstater. Orsakerna till lärarbristen verkar variera länderna emellan. I en svensk utbildningskontext framhålls till exempel de många utbildningsreformer som har genomförts som problematiska medan det i en tysk kontext handlar om 16 delstater med olika skolsystem och en underdimensionering av praktikplatser. En gemensam orsak till lärarbristen i Sverige och Tyskland är det ökade antalet barn/elever i skolan, en omständighet som i sin tur beror på ökat barnafödande och migration.

I Lena Boströms, Göran Bostedts och Marcia Håkansson Lindqvists artikel *Den allvarliga lärarbristen i Sverige – hur kunde detta hända och vad kan vi göra?* redovisas resultatet av en litteraturgenomgång och en webbundersökning riktad till skolhuvudmän med fokus på lärarbristen och dess orsaker i en svensk utbildningskontext. Inspirerade av Bacchis (2009) teoretiska och metodologiska ramverk redovisar forskarna troliga orsaker till den omfattande lärarbristen i svensk skola. Några orsaker till lärarbristen, förutom det redan nämnda stora antalet reformer som präglat utbildningsområdet, menar forskarna rör försämrade villkor för lärare och låg yrkesstatus, lärarutbildningens kvalitet, negativa attityder till läraryrket samt att New Public Management har använts som styrningsfilosofi. Avslutningsvis presenterar forskarna sina förslag och slutsatser kring hur lärarbristen kan lösas.

I Danmark är lärarbristen inte lika påtaglig som i övriga berörda länder men tendenser finns även här. Det tydliggör Frans Ørsted Andersen, Lisbeth Frederiksen, Micki Sunesen och Mathias Thorborg (med bidrag från Annika Bjertrup) i artikeln *Lærermangel i Danmark*. Studien bygger på en enkätundersökning där 33 informanter, samtliga med hemvist i olika utbildningskontexter, i 33 olika danska kommuner har svarat på frågor om vad de bland annat anser att forskningen kan bidra med i frågan. Artikeln erbjuder förslag på vad forskningen kan ha för roll i framtiden. Bland annat lyfts vikten av ett närmare samarbete mellan forskare och de som är

verksamma i skolor. Det är en konstruktiv ansats som kan dämpa den annars dystra bilden av lärarbristen.

I Maria Anna Kreienbaums artikel *Den aktuelle mangelen på lærere i Tyskland* fokuseras lärarbristen i Tyskland och dess orsaker. Detta görs utifrån en reanalys av tidigare forskning på området och en tillbakablick på hur bristen på lärare har uppkommit över tid. Av reanalysen och tillbakablickens framgår det att lärarbristen i Tyskland är komplex och har många olika orsaker, som till exempel skillnader delstater emellan när det gäller tillgången till utbildningsplatser, avhopp från lärarutbildning och läraryrke, anställningsvillkor och lönesättning, antal elever per klass och undervisningstimmar med mera. Med utgångspunkt i studiens resultat identifierar forskarna avslutningsvis fyra specifika områden som de menar orsakar den innevarande lärarbristen i det tyska utbildningssystemet.

Tre artiklar rör sig utanför temat. Den ena artikeln är *Hjemmeundervisning under koronapandemien – et elevperspektiv*, skriven av Hilde Sofie Fjeld och Kari Spernes. Här har författarna studerat hur ungdomar upplevde att undervisas i hemmet under koronapandemin. Det visar sig att de såg både för- och nackdelar.

Den andre artikeln är Maria Ferlins *Särskilda undervisningsgrupper i grundskolans högstadium*, som hämtar empiri från det stora, svenska FoU-programmet *Inkluderande lärmiljöer*. Ferlin bidrar med en välkommen analys kring det komplicerade inkluderingsfenomenet.

I den tredje artikeln *Småbørnspædagogik – historiske refleksioner med fokus på læring* slår Stig Broström hål på myten om att den danska småbarnspedagogiken historiskt sett till övervägande del har handlat om barns frihet, lek och praktiska musikaliska verksamhet. Han visar på hur lärandet har utgjort en del av olika pedagogiska inriktningar och hur det har resonerats om barns lärande över tid inom dansk barnehageverksamhet.

Innan vi avslutar vill vi återkomma till numrets tema kring lärarbrist och poängtera att forskningsrön och samarbeten mellan forskare och praktiskt verksamma självklart inte ensamt kan förbättra den allvarliga situation som lärarbristen innebär. Det behövs förstås också politiska beslut för att göra läraryrket attraktivt igen.

Trevlig läsning önskas alla!

Anita Norlund og Anita Eriksson, på vegne af redaktionen